MASTER NEGATIVE
NO. 93-81196-13

MICROFILMED 1993

COLUMBIA UNIVERSITY LIBRARIES/NEW YORK

as part of the
"Foundations of Western Civilization Preservation Project"

Funded by the
NATIONAL ENDOWMENT FOR THE HUMANITIES

Reproductions may not be made without permission from
Columbia University Library

COPYRIGHT STATEMENT

The copyright law of the United States - Title 17, United States Code - concerns the making of photocopies or other reproductions of copyrighted material.

Under certain conditions specified in the law, libraries and archives are authorized to furnish a photocopy or other reproduction. One of these specified conditions is that the photocopy or other reproduction is not to be "used for any purpose other than private study, scholarship, or research." If a user makes a request for, or later uses, a photocopy or reproduction for purposes in excess of "fair use," that user may be liable for copyright infringement.

This institution reserves the right to refuse to accept a copy order if, in its judgement, fulfillment of the order would involve violation of the copyright law.

AUTHOR:

BAUMANN, J. A.

TITLE:

COMMENTATIO DE NONNULLIS EUTHYDEMI

PLACE:

LANDAVI

DATE:

1877

Master Negative #
93-81196-13

COLUMBIA UNIVERSITY LIBRARIES
PRESERVATION DEPARTMENT

BIBLIOGRAPHIC MICROFORM TARGET

Original Material as Filmed - Existing Bibliographic Record

88PX
DZ6
Baumann, J A
...Commentatio de nonnullis Euthydemi Platonici locis. Landavi, formis E. Kaussleri, 1877.
25 p. 20½ cm.

At head of title, Sollemnia anniversaria in Gymnasio Regio Landavino...rite celebranda collegarum nomine indicit J.A. Baumann...

Volume of pamphlets

29375

Restrictions on Use:

TECHNICAL MICROFORM DATA

FILM SIZE: 35mm REDUCTION RATIO: 11X
IMAGE PLACEMENT: IA (IIA) IB IIB
DATE FILMED: 3/22/93 INITIALS James
FILMED BY: RESEARCH PUBLICATIONS, INC WOODBRIDGE, CT

AIIM

Association for Information and Image Management

1100 Wayne Avenue, Suite 1100
Silver Spring, Maryland 20910

301/587-8202

Centimeter

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 mm

1 2 3 4 5

Inches

MANUFACTURED TO AIIM STANDARDS
BY APPLIED IMAGE, INC.

88PX D26

Columbia University
in the City of New York
Library

1715 88PX DZ61 no. 3

Sollemnia anniversaria

in

Gymnasio Regio Landavino

a. d. VI. Id. Sext. MDCCCLXXVII

rite celebranda

collegarum nomine

indicit

J. A. Baumann,

gymnasii professor.

Inest

COMMENTATIO DE NONNULLIS EUTHYDEMI PLATONICI LOCIS.

Landavi:

formis Ed. Kaussleri.

1877.

Non alios docendi cupiditate impulsus ea quae hic offeruntur in publicum proposui neque digna esse confisus quae foras darentur, sed nullam aliam ob causam quam ut officio satisfacerem, quo annalem scholae nostrae libellum commentatione aliqua prosequi iussus sum. In hanc necessitatem adductus cum quid potissimum mihi deligerem tractandum circumspicerem, quod proximis his temporibus quos Schanzius edidit libros ad Platonem attinentes perlegeram, ex iis in quibus dissentiebam ab viro doctissimo dissentiendique causas mihi videbar posse afferre nonnulla hunc in usum convertere constitui Euthydemique aliquot in animum induxi tractare locos, quod huius dialogi non criticam solum sed etiam ad scholarum usum destinatam vir doctissimus emisit editionem. Id consilium quantum haberet audaciae ac periculi, non praeteriit me. Satis intellexi tali in re, cui tot viri eruditissimi atque ingeniosissimi prosperrimo successu et navarunt et navant etiamnunc operam, longe plurima esse enucleata neque quidquam iam superesse nisi difficillima quaeque aut levissima; in magno igitur, si tales adgrederer quaestiones, me versaturum discrimine, ne aut tota re fallerer aut ea proferrem quae cum aliis communicare vix operae pretium esset. Tamen in incepto perseveravi. Nimirum nolui ad eos confugere scriptores qui, cum minorem dignitatis gradum occupent, a paucis adhuc tractati sunt, sed quamvis ancipiti eventu in eo periclitari cuius libri praeter suam praestantiam hanc quoque ob causam me allicerent, quod doctissimi iam viri summam in iis collocaverunt curam ac diligentiam, quorum commentationes quo saepius legas relegasque, eo plus ipse proficias.

Simul excusatum me volo, si forte unum et alterum ex locis de quibus hic disputavi iam ab aliis aut similem aut contrarium in modum tractatum esse non commemoravi. Quod si non feci, causa est mea eius rei ignoratio. Quominus omnes perlegerem libros libellosque qui ad rem pertinent quosque perlustrare et debebam et in animo habebam, diutina alterius oculi incommoda valetudine deinde gravi morbo impediebar. Eadem de causa nonnunquam efficaciora ad probanda ea quae probare volui exempla ex Platonis scriptis indagare non potui.

I.

271 A: *Πότερον καὶ ἐρωτᾷς, ὦ Κρίτων;*

In particula *καὶ*, quae in omnibus reperitur libris, Winckelmannus et Stallbaumius adeo non haeserunt, ut nihil de eius usu adnotarent. Vehementissime contra in ea offendit Sehrwaldius, qui (Neue Jahrbb. f. Phil. u. Paed. 107, 7 p. 409 f.) haec scripsit: Was in aller Welt soll diese Partikel in dieser höchst einfachen Frage? es bedarf kaum des Beweises, dass weder Schleiermachers Uebersetzung: welchen magst du nur meinen? noch die Stallbaums: welchen von beiden du doch auch meinest! genügt oder dem Sinne der Stelle entspricht. Schleiermachers Uebersetzung lässt den Socrates sich äussern, als ob er gar nicht darauf kommen oder sich besinnen könne, welchen Criton meine, und doch handelt es sich nur um die Wahl zwischen zweien, wie Socrates sofort selbst hinzufügt: *οὐ γὰρ εἷς, ἀλλὰ δύο ἤστην.* Auch in den Worten Stallbaums liegt eine solche Verwunderung, zu der doch die Stelle keinerlei Anlass bietet. Itaque Sehrwaldius *καὶ* mutandum esse censet in *σύ*, quam coniecturam verisimilitudine non carere iudicat Hellerus (Zeitschr. f. Gymn.-W. XXVIII (VIII) Sept. Oct. 1874 p. 795). Atque minus aptas et Schleiermacheri et Stallbaumi esse interpretationes et quo utraque laboret vitio, luculenter demonstravit Sehrwaldius. Quamquam, si hoc adsentiris, idcirco non est, quod perperam positam hoc loco particulam putes: vitium inesse potest in eius interpretatione. Videlicet fugisse virum doctissimum videtur non hic tantum particulam *καὶ* reperiri hunc in modum usurpatam, sed satis multis aliis locis*), qui, si hic locus corrigendus est, corrigendi sunt

---

*) Hoc ipso in dialogo in interrogatione indirecta 272 D *πρῶτον δέ μοι διήγησαι τὴν σοφίαν τοῖν ἀνδροῖν τίς ἐστιν, ἵνα εἰδῶ ὅ τι καὶ μαθησόμεθα.*

omnes. Cuius rei si memor fuisset, abstinuisset certe a coniectura et aliam circumspexisset particulae explicationem.

Hanc viam ingressus est Schanzius, qui in editione ad scholarum usum destinata hoc *καὶ* vertit auch nur, allato Kruegero (69, 32, 16), apud quem haec leguntur: Einem Fragepronomen oder Adverbium folgend bezeichnet *καὶ*, dass man vorzugsweise diesen Begriff bestimmt haben wolle: eben, nur. Et posse hanc particulam hoc loco ita converti ut Schanzius vult, haud negaverim. Sed vera eius natura quam non definiatur hac interpretatione, vel inde cognoscitur, quod eadem a viro doctissimo ad alios adhibetur locos, ubi *καὶ*, quamquam alia est natura, nihilo minus eodem modo converti potest: 278 E *ἀνόητον γὰρ δήπου καὶ τὸ ἐρωτᾶν τὰ τοιαῦτα*, 279 C *ἐνθυμοῦ δή, μή τι παραλείπωμεν τῶν ἀγαθῶν ὅ τι καὶ ἄξιον λόγου.*

Meo quidem iudicio, ut qualis huius *καὶ* vera sit vis recte perspiciamus, proficiscendum est a prima propriaque eius significatione. Eam particulam, si non duo vocabula vel enuntiationes coniungit, sed uni praeposita est, notum est hanc habere vim, ut eo cui antecedit vocabulo vel enuntiato additamentum aliquod adnecti significet alteri quod antea est commemoratum. Harum notionum si posterior non plus habet ponderis priore, particula *καὶ* germanice vertenda est: auch, ebenso. Sed saepissime ratione quae inter duas notiones intercedit efficitur, ut posterius membrum, cum per gradationem additum sit priori, vim habeat maiorem. Atqui duplex haec gradatio esse potest. Procedere enim oratio potest aut a minore ad maius aut a maiore ad minus. Si illud est, *καὶ* nostrum est sogar; si hoc, nostrum auch nur, quam vim particula ipsa non magis habet quam significationem und zwar, und also, sed assumit pro ea qua quoque loco binae cogitationes se excipiunt ratione.

His finibus quam late pateat vis particulae *καὶ* uni vocabulo vel sententiae praepositae circumscriptum mihi videtur. Quaeritur iam, utra huic *καὶ* vindicanda sit significatio. Gradatio certe hic nullum habet locum. Restat igitur, ut ad ea quae antea dicta sunt novum aliquid et simile adiungi particula significet. Et modo id quod dubium non est concedas: *καὶ*

referri posse non solum ad ea quae diserte enuntiata antea sunt, sed etiam ad tale quid quod eius qui loquitur obversatur menti, sed ut ex se manifestum ab eo supprimitur et ab eis qui audiunt vel legunt ex sententiarum ratione est addendum (Krueger 69, 32, 12), accommodata ad hunc locum haec explicatio videtur. Indicat *καὶ*, Critonis interrogationi ut respondere Socrates possit, supplemento opus esse, quo is de quo quaeritur certius definiatur, ut implicite haec fere insint in Socratis verbis: Non satis est te interrogavisse, quis sit; dicendum tibi insuper est, utrum intellegas. Eadem ratio est loci quem ex Lachete (184 D) affert Schanzius: *τί γὰρ ἄν τις καὶ ποιοῖ;* cum quo loco Cronius comparat Phaed. 61 E *τί γὰρ ἄν τις καὶ ποιοῖ ἄλλο ἐν τῷ μέχρι ἡλίου δυσμῶν χρόνῳ;* Utriusque loci sententia haec est: Num praeter id quod commemoratum iam est etiam aliud fieri possit et quid id est?

Alia natura, quamquam eodem modo germanice verti potest, particulae *καὶ* est 278 E. Ibi hoc vocabulo ad cogitationem quae non diserte enuntiatur altera per gradationem addi mihi videtur et haec sententiarum esse ratio: Dubitare qua tu sis opinione et exspectare quam in sententiam responsurus sis stultissimum esset; vel id interrogavisse stultum est. Quamobrem ipse mihi respondebo neminem non bene sibi esse cupere.

Alia deinde particulae *καὶ* est ratio tertio loco (279 C) quo Schanzius significationem auch nur ei tribuit. Ibi eam comparandi vim habere et explicandam esse existimo permixtione duarum verborum constructionum. Aut negative dici potuit: *μή τι παραλείπωμεν τῶν ἀγαθῶν ὅ τι ἄξιον λόγου* aut per affirmationem: *ἵνα ὅ τι καὶ ἄξιον λόγου τῶν ἀγαθῶν, τοῦτο καὶ εἴπωμεν.* A negative incohata sententia transitur in formam affirmatam.

Sed longum est de pluribus disputare exemplis; ea tractasse ad quae explicanda in Schanzi editione eadem Kruegeri paragraphus adhibetur, satis habeo.

II.

271 C: *ὃ δὲ σὺ ἐρωτᾷς τὴν σοφίαν αὐτοῖν, θαυμασία, ὦ Κρίτων.*

In explicando hoc loco discrepant inter se Stallbaumius

et Schanzius. Ille Pinzgeri amplexus sententiam hunc in modum eum interpretatur: quod autem ad id attinet, quod tu de eorum sapientia quaeris. Apud Schanzium haec reperis: *ὃ δὲ* etc. für *ἣν δὲ σὺ ἐρωτᾷς τὴν σοφίαν αὐτοῖν* was = *ἡ σοφία ἣν σὺ ἐρωτᾷς θαυμασία*. Vgl. Kr. 51, 12 An. Plato beginnt aber ganz allgemein mit *ὃ* und bestimmt erst durch die Epexegese *τὴν σοφίαν* das *ὃ* näher. Auf dieses *τὴν σοφίαν* wird nun *θαυμασία* bezogen. Utra explicatio rectior est? Equidem existimo priorem. Quam ut praeferam, impellor vocabulo *ἐρωτᾷς*. Nam si ita interpretaris locum, ut verba *τὴν σοφίαν αὐτοῖν* per epexegesim vel adpositionem ad relativum *ὃ* addantur, sententia sic conformari mihi videtur, quasi nihil aliud Crito ex Socrate percunctatus esset neque iam iis quae proxime praecedunt respondeatur priori Critonis interrogationi. Rectissime contra se habet hoc *ἐρωτᾷς*, si verba ita explicas: quod autem qualis eorum sit sapientia interrogas, mira est. Ita in aequo ponuntur haec verba eis quae antecedunt *τὸ μὲν γένος*, quae quasi decurtata sunt ex sententia relativa *ὃ μὲν σὺ ἐρωτᾷς τὸ γένος αὐτοῖν*. Non pugnare cum linguae Graecae consuetudine talem relativi *ὃ* interpretationem docent quae Kuehnerus disputavit in gramm. graec. II, 2 p. 941.

III.

272 C: *Ὁρῶντες γοῦν οἱ παῖδες οἱ συμφοιτηταί μοι ἐμοῦ τε καταγελῶσι καὶ τὸν Κόννον καλοῦσι γεροντοδιδάσκαλον.*

Pro dativo *μοι* in Clarkiano et Vaticano reperitur *μου*, quam vulgata quoque praebet lectionem. Stallbaumius primus hoc loco offendit scribendumque esse *μοι* censuit, quia *μου* „vel ob sequens *ἐμοῦ* displicere debet“. Coniungi dativum cum *συμφοιτηταὶ* posse nemo negabit. Sed si una soni ingrati causa viros doctos ut mutarent genetivum commovit, Schanzius certe mutare non debuit, utpote qui 274 B optima, ut mihi videtur, ex coniectura scribat *ὥστε ὡς*, 282 E *ὡς ὥσπερ* idemque in editione ad scholarum usum destinata a tali cacophonia non abhorruisse Graecos doceat pro testimoniis eius rei afferens Aristoph. nubb. 77 *ἣν ἤν*, Dem. de f. leg. 29 *ὥσπερ περί*, Pl. Phaedr. 251 B *ᾗ ἡ*, quae verba insuper praecedit *ἐθερμάνθη*, quibus exemplis

addas Hom. Il. IV, 202: *οἵ οἱ*. Ipse igitur Schanzius prolatis his exemplis ne hoc quidem loco ab optimorum librorum lectione recedendum esse satis mihi videtur demonstravisse.

IV.

274 D: *Τὰ μὲν οὖν πλεῖστα δῆλον ὅτι οὐκ ὀλίγον ἔργον ἐπιδεῖξαι· τόδε δέ μοι εἴπετον πρότερον, πεπεισμένον ἤδη, ὡς χρὴ παρ᾽ ὑμῶν μανθάνειν, δύναισθ᾽ ἂν ἀγαθὸν ποιῆσαι ἄνδρα μόνον ἢ καὶ ἐκεῖνον τὸν μήπω πεπεισμένον διὰ τὸ μὴ οἴεσθαι ὅλως τὸ πρᾶγμα κ. τ. λ.*

Antea legebatur *τόδε δέ μοι εἴπετον, πότερον πεπεισμένον ἤδη κ. τ. λ.* Schanzius mutavit vulgatam Clarkiani et Vaticani nisus auctoritate. Sed ne ita quidem haec verba prorsus ad incolumitatem reducta esse mihi videntur. Participium enim carere hic posse articulo persuadere mihi non possum. Schanzius quidem aliter iudicat et ad probandam confirmandamque opinionem suam in critica editione duos affert locos, Plat. rep. VI 508 D *ἔοικεν αὖ νοῦν οὐκ ἔχοντι*, et Xen. Memor. 1, 3, 8 *οὐ γὰρ ἔφη ῥᾴδιον εἶναι τῶν τοιούτων ἁπτόμενον σωφρονεῖν.* Vix tamen priori horum locorum quidquam momenti concedi potest, cum participia *πεπεισμένον* et *ἔχοντι* dissimili inter se sint natura neque usquam, quod sciam, participium ex *ἔοικε* pendens reperitur coniunctum cum articulo. Ne alterum quidem quod in eadem editione vir doctissimus affert exemplum probare quidquam mihi videtur. Nam necesse non est participium ibi esse pro subiecto; locus ita intellegi potest: facile non esse sapere eodem tempore quo talia attingis. Maioris momenti sunt ea quae in editione ad scholarum usum destinata praebet exempla: Plat. Gorg. 459 B *ὁ οὐκ εἰδὼς τοῦ εἰδότος ἐν οὐκ εἰδόσι πιθανώτερος ἔσται*, et Xen. Mem. 1, 3, 11 *ἐφ᾽ οἷς οὐδ᾽ ἂν μαινόμενος σπουδάσειεν.* Insolita sane his locis articuli est omissio, neque tamen tam molesta quam in Euthydemi loco, ubi verba *καὶ ἐκεῖνον τὸν μήπω πεπεισμένον* quae per oppositionem addita sequuntur quodammodo flagitant, ut reddito priori participio articulo concinnitas notionum inter se respondentium restituatur. Quamobrem ita scribendum esse mihi videtur: *τόδε δέ μοι εἴπετον, τὸν πρότερον πεπεισμένον ἤδη* etc. Post *εἴπετον* syllabam *τὸν*

facillime excidere potuisse nemo non videt. Dubitaverit fortasse quispiam, num imperativus *εἴπετον* carere possit addito adverbio *πρότερον*. At a Socrate, quo tempore fieri id velit quod ab Euthydemo et Dionysodoro requirit, addito adverbio *πρότερον* definiri non magis opus est quam infra 275 A (*τοῦτο δ' αὐτὸ ἐπιδείξασθον*) addi opus fuit *νῦν ἤδη* vel *αὐτίκα*.

V.

276 B: *Οἱ ἀμαθεῖς ἄρα σοφοὶ μανθάνουσιν, ὦ Κλεινία, ἀλλ' οὐχ οἱ σοφοί, ὡς σὺ οἴει.*

Cum iis facio quibus adiectivum *σοφοὶ* alienum ab hoc loco videtur removendumque esse. Vir doctissimus, qui novissime hunc dialogum edidit, etsi aliis locis satis proclivis est ad exterminanda vocabula quae offensionem aliquam habent, tamen hoc *σοφοὶ* quantumvis dubitanter retinet. Quamobrem operae pretium fortasse sit, quibus de causis *σοφοὶ* hic ferri non possit, iterum examinare. Ac primum quidem haec anticipatio abhorret ab sermonis Graeci consuetudine. Satis sane frequenter verbis activis, ut *διδάσκειν*, *παιδεύειν* accusativus, verbis passivis, ut *διδάσκεσθαι*, *παιδεύεσθαι* — quorum verborum constructio adhibetur ab interpretibus ad explicandum hunc locum tuendumque vocabulum *σοφοὶ* — nominativus praedicati adiungitur ad significandum rei effectum. Sed ex eo non efficitur *μανθάνειν* quoque posse ita usurpari. Unum locum indagavit protulitque Winckelmannus, qui si integer esset, plane atque omnino cum nostro conferri posset, Dio. Chrys. T. II p. 283 Reisk. *ὁ δὲ Σωκράτης ὅτι μὲν παῖς ὢν ἐμάνθανε λιθοξόος τὴν τοῦ πατρὸς τέχνην*. Sed iam Schaeferus (an Davisius?) vidit vocabulum *λιθοξόος* errore illuc illapsum et delendum esse et a L. Dindorfio (ed. Teubn.) eiectum est. Alterum sibi occurrisse exemplum verbi *μανθάνειν* cum adiectivo proleptico coniuncti Schanzius ipse negat.

Sed ut haec anticipatio ad orationem graecam quam maxime sit conveniens, tamen in hoc sententiarum conexu parum idonea est. *Τίς μανθάνει;* interrogavit sophista. Id solum per se spectatur, non agitur, quo is qui discit perventurus quidve consecuturus sit. Addito igitur vocabulo *σοφοὶ* novi aliquid in-

culcatur in orationem, quod non solum supervacaneum est, sed etiam alienum ac dissentaneum, id quod ab Euthydemo fieri minime credideris, quippe qui ludat significatione verborum eorumque ambiguitate atque argutiis utatur, sed idem formam concludendi diligentissime observet.

Aliud argumentum quo non recte hoc loco adiectivum *σοφοὶ* se habere demonstratur, ex Dionysodori quae sequuntur verbis peti posse existimo. Is Cliniam cogens, ut concedat, quod modo responderit adeo non verum esse, ut contrarium verum sit, ita concludit: *οἱ σοφοὶ ἄρα μανθάνουσιν, ἀλλ' οὐχ οἱ ἀμαθεῖς*. Iam vero ut utraque conclusio et Euthydemi et Dionysodori quam simillimae inter se sint neve quid adiciatur in altera, orationis postulare existimo aequalitatem.

Stallbaumius ea vocabuli *σοφοὶ* usus est defensione, ut diceret interponere id iam sophistam, ut magis etiam perturbaret adulescentulum. At quid artificium Euthydemo opus est ad hanc efficiendam perturbationem? Non est profecto, cur ad tale quid confugiat, cum vel sola eius argumentatio nullis adhibitis praestigiis confundendo Cliniae non minus par sit quam postea Dionysodori.

Quibus de causis, ut *λιθοξόος* apud Dion. Chrys. insitivum est, ita in hunc locum *σοφοὶ* errore irrepsisse atque tollendum esse existimo.

VI.

277 D: *Καὶ ἐγὼ γνοὺς βαπτιζόμενον τὸ μειράκιον, βουλόμενος ἀναπαῦσαι αὐτό, μὴ ἡμῖν ἀποδειλιάσειε, παραμυθούμενος εἶπον κ. τ. λ.*

In explicandis his verbis discedit Schanzius a priorum interpretum sententia, cum haec dicat: *ἀναπαῦσαι αὐτό*, der Sache ein Ende machen. Vgl. die Redensart *αὐτό σε διδάξει* Prot. 324 A. Aehnlich *αὐτός* nicht selten der „Herr". Et pronomen *αὐτὸ* quominus ita accipias certe nihil obstat. Sed insuper demonstrandum fuit compositum *ἀναπαύειν* ita usurpatum reperiri, ut eandem habeat vim quam simplex *παύειν*. Activi *ἀναπαύειν* unum exemplum ex Platonis libris Astius affert, Lys. 213 D *βουλόμενον τὸν Μενέξενον ἀναπαῦσαι*, qui locus

facillime excidere potuisse nemo non videt. Dubitaverit fortasse quispiam, num imperativus *εἴπετον* carere possit addito adverbio *πρότερον*. At a Socrate, quo tempore fieri id velit quod ab Euthydemo et Dionysodoro requirit, addito adverbio *πρότερον* definiri non magis opus est quam infra 275 A (*τοῦτο δ' αὐτὸ ἐπιδείξασθον*) addi opus fuit *νῦν ἤδη* vel *αὐτίκα*.

V.

276 B: *Οἱ ἀμαθεῖς ἄρα σοφοὶ μανθάνουσιν, ὦ Κλεινία, ἀλλ' οὐχ οἱ σοφοί, ὡς σὺ οἴει.*

Cum iis facio quibus adiectivum *σοφοὶ* alienum ab hoc loco videtur removendumque esse. Vir doctissimus, qui novissime hunc dialogum edidit, etsi aliis locis satis proclivis est ad exterminanda vocabula quae offensionem aliquam habent, tamen hoc *σοφοὶ* quantumvis dubitanter retinet. Quamobrem operae pretium fortasse sit, quibus de causis *σοφοὶ* hic ferri non possit, iterum examinare. Ac primum quidem haec anticipatio abhorret ab sermonis Graeci consuetudine. Satis sane frequenter verbis activis, ut *διδάσκειν*, *παιδεύειν* accusativus, verbis passivis, ut *διδάσκεσθαι*, *παιδεύεσθαι* — quorum verborum constructio adhibetur ab interpretibus ad explicandum hunc locum tuendumque vocabulum *σοφοὶ* — nominativus praedicati adiungitur ad significandum rei effectum. Sed ex eo non efficitur *μανθάνειν* quoque posse ita usurpari. Unum locum indagavit protulitque Winckelmannus, qui si integer esset, plane atque omnino cum nostro conferri posset, Dio. Chrys. T. II p. 283 Reisk. *ὁ δὲ Σωκράτης ὅτι μὲν παῖς ὢν ἐμάνθανε λιθοξόος τὴν τοῦ πατρὸς τέχνην.* Sed iam Schaeferus (an Davisius?) vidit vocabulum *λιθοξόος* errore illuc illapsum et delendum esse et a L. Dindorfio (ed. Teubn.) eiectum est. Alterum sibi occurrisse exemplum verbi *μανθάνειν* cum adiectivo proleptico coniuncti Schanzius ipse negat.

Sed ut haec anticipatio ad orationem graecam quam maxime sit conveniens, tamen in hoc sententiarum conexu parum idonea est. *Τίς μανθάνει;* interrogavit sophista. Id solum per se spectatur, non agitur, quo is qui discit perventurus quidve consecuturus sit. Addito igitur vocabulo *σοφοὶ* novi aliquid inculcatur in orationem, quod non solum supervacaneum est, sed etiam alienum ac dissentaneum, id quod ab Euthydemo fieri minime credideris, quippe qui ludat significatione verborum eorumque ambiguitate atque argutiis utatur, sed idem formam concludendi diligentissime observet.

Aliud argumentum quo non recte hoc loco adiectivum *σοφοὶ* se habere demonstratur, ex Dionysodori quae sequuntur verbis peti posse existimo. Is Cliniam cogens, ut concedat, quod modo responderit adeo non verum esse, ut contrarium verum sit, ita concludit: *οἱ σοφοὶ ἄρα μανθάνουσιν, ἀλλ' οὐχ οἱ ἀμαθεῖς.* Iam vero ut utraque conclusio et Euthydemi et Dionysodori quam simillimae inter se sint neve quid adiciatur in altera, orationis postulare existimo aequalitatem.

Stallbaumius ea vocabuli *σοφοὶ* usus est defensione, ut diceret interponere id iam sophistam, ut magis etiam perturbaret adulescentulum. At quid artificium Euthydemo opus est ad hanc efficiendam perturbationem? Non est profecto, cur ad tale quid confugiat, cum vel sola eius argumentatio nullis adhibitis praestigiis confundendo Cliniae non minus par sit quam postea Dionysodori.

Quibus de causis, ut *λιθοξόος* apud Dion. Chrys. insitivum est, ita in hunc locum *σοφοὶ* errore irrepsisse atque tollendum esse existimo.

VI.

277 D: *Καὶ ἐγὼ γνοὺς βαπτιζόμενον τὸ μειράκιον, βουλόμενος ἀναπαῦσαι αὐτό, μὴ ἡμῖν ἀποδειλιάσειε, παραμυθούμενος εἶπον κ. τ. λ.*

In explicandis his verbis discedit Schanzius a priorum interpretum sententia, cum haec dicat: *ἀναπαῦσαι αὐτό*, der Sache ein Ende machen. Vgl. die Redensart *αὐτό σε διδάξει* Prot. 324 A. Aehnlich *αὐτός* nicht selten der „Herr". Et pronomen *αὐτὸ* quominus ita accipias certe nihil obstat. Sed insuper demonstrandum fuit compositum *ἀναπαύειν* ita usurpatum reperiri, ut eandem habeat vim quam simplex *παύειν*. Activi *ἀναπαύειν* unum exemplum ex Platonis libris Astius affert, Lys. 213 D *βουλόμενον τὸν Μενέξενον ἀναπαῦσαι*, qui locus

huic persimilis est quique non aliter intellegi potest quam: cum Menexeno requiescendi spatium dare vellem a disputando. Medii *ἀναπαύεσθαι* satis multa apud Astium reperis exempla, in quibus omnibus aut de corporis aut de animi agitur quiete. Coniunctum reperis cum *ἐξαναπνεῦσαι* Soph. 231 C, D: *πρῶτον δὴ στάντες οἷον ἐξαναπνεύσωμεν, καὶ πρὸς ἡμᾶς αὐτοὺς διαλογισώμεθα ἅμα ἀναπαυόμενοι, φέρε, ὁπόσα ἡμῖν ὁ σοφιστὴς πέφανται*, et in Euthydemi quoque loco hoc verbo in memoriam revocantur quae supra leguntur 276 C: *πρὶν ἀναπνεῦσαι καλῶς τε καὶ εὖ τὸ μειράκιον.* Priores igitur malim sequi interpretes atque *αὐτὸ* referens ad *μειράκιον* ita explicare haec verba: requiescendi ei facturus potestatem.

VII.

278 C: *Τὸ δὲ μετὰ ταῦτα δῆλον ὅτι τούτω τέ σοι αὐτὼ τὰ σπουδαῖα ἐνδείξεσθον καὶ ἐγὼ ὑφηγήσομαι αὐτοῖν ἅ μοι ὑπέσχοντο ἀποδώσειν.*

Hoc loco multis multorum coniecturis temptato Schanzius Madvigi auctoritatem secutus (prolegom. ad ed. crit. p. XXIV) *γε*, quod in omnibus est libris, mutavit in *τε*, in editione ad scholarum usum destinata haec adnotans: dadurch erhält *αὐτὼ* als im Gegensatz zu *ἐγὼ* stehend seine richtige Erklärung.

Qua correctione quominus veram restitutam esse lectionem existimem, duabus causis impedior. Primum obstare mihi videntur verba *δῆλον ὅτι*, quae loco ita constituto atque post *ἐνδείξεσθον* sublata interpunctione etiam ad verba *καὶ ἐγὼ ὑφηγήσομαι* referri necesse est. At Socrates quod illico facturum se sibi conscius est, idne manifestum esse se facturum dicere potest? Mihi quidem non videtur. Deinde hae sententiae *τούτω — ἐνδείξεσθον* et *ἐγὼ ὑφηγήσομαι αὐτοῖν* num apte coniunguntur particulis *τε — καί*? Ea est harum particularum vis, ut duae notiones vel enuntiationes aut in aequo per eas ponantur aut posteriori plus ponderis tribuatur quam priori. Neutrum in hunc locum quadrat. Immo in priore sententia quin maior insit vis, in dubium venire non potest. Ut sophistae scientiam suam tradant, id solum interest Socratis; ut eo so-

phistas adducat, propter unum illud ipse eam quae sequitur init disputationem.

Iam exponere mihi liceat, quod ipse huic loco adhibere velim remedium. Separanda ante omnia interpunctione has sententias esse existimo, ut a prioribus interpretibus separabantur. Deinde ante pronomen *αὐτὼ* excidisse suspicor particulam *καί*. Iam verba *τούτω γέ σοι αὐτὼ τὰ σπουδαῖα ἐνδείξεσθον* non ad ea quae sequuntur spectare existimanda sunt — quae Madvigi et Schanzi est opinio, quasi e contrario ponantur et sophistis Socrates et disputationi quam ab illis requirit flagitatque disputatio quam ipse initurus iam est — sed retro referenda ad ea quae paulo antea dicta sunt. Reverti enim oratio mihi videtur ad similitudinem illam, qua usus Socrates 277 D sophistas cum corybantibus comparavit, ut haec sit loci sententia: Ut corybantes, postquam iocati sunt, tum demum initiantur, ita sophistas, postquam primo luserunt, manifestum est deinde et ipsos serio tecum esse acturos. Omnia quae leguntur ab 277 E — 278 C (*νῦν οὖν νόμισον τὰ πρῶτα τῶν ἱερῶν — ἐπειδὰν ἴδωσιν ὕπτιον τετραμμένον*) quasi parenthetice interposita sunt, ut demonstretur, qui fiat, ut ea quae a sophistis antea instituta est disputatio appellari possit lusio componique cum corybantium nugis iocisque. A verbis *ταῦτα μὲν οὖν κ. τ. λ.* redit oratio ad eam cogitationem unde deflexit, ut quod supra verbis *ὡς μετὰ τοῦτο τελοῦντε* per translationem tantummodo significatum erat, id iam sine metaphora proprieque enuntietur verbis *τὸ δέ μετὰ ταῦτα δῆλον ὅτι τούτω γέ σοι καὶ αὐτὼ τὰ σπουδαῖα ἐνδείξεσθον.*

Cur facile excidere potuerit particula *καὶ* causam sane afferre non possum. Sed vel in optimis codicibus plus semel verbum aliquod ita a librario omissum esse, ut similitudo proximorum vocabulorum non esset omissionis causa, ex iis quae disputaverunt Schanzius (Stud. zur Gesch. d. Plat. Textes p. 43), Iw. Muellerus (symbol. crit. et exeg. ad Plat. rep. VI p. 38), satis apparet.

VIII.

279 B: *Τί οὖν, ἔφην, ἔτι ἡμῖν λείπεται τῶν ἀγαθῶν;*

Leve mendum in his verbis inesse persuasum habeo. Nam

parum consentaneum huius loci rationi est Socratem interrogare, quid unum ex bonis nondum sit enumeratum, cum nihil haesitans uno quasi spiritu addat tria. Quamobrem existimaverit quispiam *τί* mutandum esse in *τίνα*. Aliud tamen praefero huius loci remedium. Addito post *ἔτι* indefinito *τι* ita scribendum esse existimo: *τί οὖν; ἔφην· ἔτι τι ἡμῖν λείπεται τῶν ἀγαθῶν;* Haec iam deliberantis secum verba sunt et ignorantis adhuc, nullum sibi praeterea bonum, an unum, an complura ventura sint in mentem.

IX.

282 B: *ἢ οὐ δοκεῖ σοι, ἔφην ἐγώ, οὕτως; Πάνυ μὲν οὖν εὖ μοι δοκεῖς λέγειν, ἦ δ᾽ ὅς.*

Particulae *μὲν οὖν* nonnunquam ita usurpatae reperiuntur, ut adseverandine habeant vim an correctionis difficile sit ad diiudicandum et vix ad sententiam quidquam intersit, utrum praeferas. In responsorum principiis usu id venit, si alter eorum qui inter se colloquuntur non satis habet quid ipse de aliqua re iudicet aperuisse et explicata opinione alterius exspectare adsensionem, sed insuper quaerit, num forte is quocum disserit aliam sequatur opinionem. Talis autem sententia responsum praecedens quotiescunque per plenam neque ulla ex parte imminutam significatur enuntiationem, in particulis *μὲν οὖν* correctionis potius vis inesse mihi videtur. Nam ad proximam quamque quaestionem qui respondet putandus est potissimum respondisse. Quamobrem hoc loco Socrati, qui ita interrogavit: an tu aliter rem se habere censes? Cliniam reicientem ac respuentem talem dissensionis suspicionem respondere existimo: Immo vero, rectissime haec dicere mihi videris. Ad eandem correctionis significationem has particulas refero 284 B: *Τί οὖν; οἱ ῥήτορες, ὅταν λέγωσιν ἐν τῷ δήμῳ, οὐδὲν πράττουσιν; Πράττουσιν μὲν οὖν, ἦ δ᾽ ὅς,* quo cum loco compares Xen. Comm. 2, 7, 5 (*Ἔπειτα, ἔφη, οἱ παρὰ σοὶ τούτων οὐδὲν ἐπίστανται ποιεῖν; Πάντα μὲν οὖν, ὡς ἐγῷμαι*) atque conferas, quae adnotat Kuehnerus. Baeumleinius quidem (Griech. Part. p. 177) Xenophonteum hoc exemplum in numero eorum habet quae de confirmandi significatione particularum *μὲν οὖν* disputans collegit, sed alios quoque ibi reperis locos quibus quin corrigendi potius vis vindicanda sit, dubitari non potest, ut Prot. 309 C: *Ἀλλ᾽ ἦ σοφῷ τινι ἡμῖν, ὦ Σώκρατες, ἐντυχὼν πάρει; Σοφωτάτῳ μὲν οὖν δήπου τῶν γε νῦν, εἴ σοι δοκεῖ σοφώτατος εἶναι Πρωταγόρας.* Non contentus sapientis nomine Protagoram insigniri Socrates „tollit id quod dictum est et pro eo id quod magis idoneum videtur reponit“. Ceterum mireris, quod Baeumleinius in libro illo ne attigit quidem hanc particularum *μὲν οὖν* significationem.

X.

283 B: *Θαυμαστὸν γάρ τινα, ὦ Κρίτων, ἁνὴρ κατῆρχε λόγον, οὗ σοι ἄξιον ἀκοῦσαι, ὡς παρακελευστικὸς ὁ λόγος ἦν ἐπ᾽ ἀρετήν.*

Vocabulum *ὡς* causam hoc loco afferre docet Schanzius, pariter atque 304 C. At ita coniuncta cum superiore haec sententia adeo languide sequi atque quasi claudicare mihi videtur, ut vitiosum esse illud *ὡς* mihi persuaserim. Et prompta est emendatio. Muta *ὡς* in *οὕτως*, aptius iam altera sententia ex altera est nexa. Tam notus est hic adverbii *οὕτως* usus, ut multis exemplis eum confirmare supersedere possim. In Euthydemo ita usurpatum reperitur 272 A: *ὥςτε μηδ᾽ ἂν ἕνα αὐτοῖς οἷόν τ᾽ εἶναι μηδ᾽ ἀντᾶραι· οὕτω δεινὼ γεγόνατον κ. τ. λ.*, 279 C: *καὶ ὃς ἐθαύμασεν· οὕτως ἔτι νέος τε καὶ εὐήθης ἐστί*, 305 A: *πάνυ ἄν σε οἶμαι αἰσχυνθῆναι ὑπὲρ τοῦ σεαυτοῦ ἑταίρου· οὕτως ἦν ἄτοπος κ. τ. λ.*

Ita simul verba *ὁ λόγος*, quae Badhamus exterminare vult, repetitione ut opinor vocabuli *λόγος* offensus, satis defendi mihi videntur. Nam si legitur *οὕτως*, ante hoc nomen maiore interpungendi signo opus est et longior efficitur in loquendo mora, post quam iteratio vocabuli *λόγος* certe minus habet offensionis.

XI.

286 E: *Οὐδ᾽ ἄρα ἐκέλευεν, ἔφην ἐγώ, νῦν δὴ Διονυσόδωρος ἐξελέγξαι — τὸ γὰρ μὴ ὂν πῶς ἄν τις κελεύσαι; — οὐδὲ κελεύεις σύ, ἦν δ᾽ ἐγώ· ὦ Εὐθύδημε, τὰ σοφὰ ταῦτα*

καὶ τὰ εὖ ἔχοντα πάνυ τι μανθάνω ἄλλα παχέως πως ἐννοῶν.

Ita Schanzius difficillima haec verba disposuit. Fateor tamen, num probari possit talis loci constitutio, vehementer me dubitare. Ac primum quidem, quid sibi volunt verba *οὐδὲ κελεύεις σύ*? Nec iussit Socratem Euthydemus se refutare nec iubet nec iam iubebit. Deinde interpunctionis signum in utraque Schanzi editione ante verba *ὦ Εὐθύδημε* positum num recte se habet? Mallem collocatum post *Εὐθύδημε*, ut vocativus conecteretur cum *σύ*. Insuper asyndeton, licet pro explicativo habere possis, tamen satis durum hoc loco videtur.

Sed haec leviora, maioris vero momenti illud est, quod verba *τὰ σοφὰ ταῦτα καὶ τὰ εὖ ἔχοντα πάνυ τι μανθάνω ἄλλα παχέως πως ἐννοῶν* non quadrant cum iis quae sequuntur. Nimirum luce clarius est quae Dionysodorus dicit 287 C (*τοῖς ἐν τῷ παρόντι λόγοις οὐχ ἕξεις ὅ τι χρῇ;*) ad hanc potissimum argumentationem referenda esse quae verbis illis praecedit. Atqui concedit Socrates Dionysodoro, quid faciat illis quae sophistae proferant, se nescire, addens: *καὶ γὰρ χαλεποί εἰσι πάνυ (οἱ τῶν σοφιστῶν λόγοι), εἰκότως· παρὰ σοφῶν γὰρ λέγονται.* Eundem paullo ante dixisse *πάνυ τι τὰ σοφὰ ταῦτα μανθάνω* quomodo potest cogitari? Accedit quod toto dialogo sophistarum artem facile se intellegere ac discere dicit nusquam. De Ctesippo tale quid praedicat 300 D: *ὁ δ' οἶμαι πανοῦργος ὢν ὁ Κτήσιππος παρ' αὐτῶν τούτων αὐτὰ ταῦτα παρακηκόει· οὐ γάρ ἐστιν ἄλλων τοιαύτη σοφία τῶν νῦν ἀνθρώπων*, 303 E: *τὸ δὲ δὴ μέγιστον — ἔγνων ἔγωγε καὶ τῷ Κτησίππῳ κ. τ. λ.* De se nihil dicit nisi studuisse se eorum sapientiam imitari, cf. 301 B: *ἤδη δὲ τοῖν ἀνδροῖν τὴν σοφίαν ἐπεχείρουν μιμεῖσθαι.* Aliis locis licet sophistas quam maxime in artum compellat, licet acerbissima in eos utatur ironia, ut aliis quid revera de iis iudicet dubium esse non possit: nusquam tamen recedit a simulatione illa qua difficillimam ac miram eorum artem esse praedicet, quam et ipse quam maxime optet discere, vix tamen sperare audeat se adepturum, cf. quae dicit 275 C ad Critonem: *οὐ γὰρ σμικρὸν τὸ ἔργον δύνασθαι ἀναλαβεῖν διεξιόντα σοφίαν ἀμήχανον ὅσην*, 288 B ad Ctesippum: *καὶ νῦν δὴ ἃ πρὸς Κλεινίαν ἔλεγον καὶ πρὸς σὲ ταὐτὰ ταῦτα λέγω, ὅτι οὐ γιγνώσκεις τῶν ξένων τὴν σοφίαν ὅτι θαυμασία ἐστίν*, 301 E ad Dionysodorum: *ἤδη κολοφῶνα ἐπιτιθεῖς τῇ σοφίᾳ· ἆρά μοί ποτε αὕτη παραγενήσεται, ὥστε μοι οἰκεία γενέσθαι;* Atque finem disputationis ita instituit, ut ipse cum Ctesippo misere vincatur. Sibi ipse quam nihil sumat ingenii sollertiaeque, ex iis apparet quae reperiuntur 287 D: *τί ἄλλο γε, ἦν δ' ἐγώ, ἢ ἐξήμαρτον διὰ τὴν βλακείαν;* ubi addito articulo hoc ingenii vitio perpetuo laborantem se facit. Et hoc potissimum loco, ubi Socrates ea quae modo contenderunt sophistae mirabiliter cum arte quam profitentur pugnare demonstraturus est, non moris eius videtur, ut de adversariorum detrahat sapientia contemptimque loquatur, multo magis, ut excedere eorum artem intellegentiam suam simulet.

Quibus de causis ne Schanzi quidem opera hunc locum ex vitiosorum numero expeditum esse existimo.

XII.

287 A: *ἢ οὐκ ἄρτι ἔφατε ἀρετὴν κάλλιστ' ἂν παραδοῦναι ἀνθρώπων τῷ ἐθέλοντι μανθάνειν;*

Ad genetivum *ἀνθρώπων* Hellerus (Zeitschr. f. G.-W. XXX 1876 Jul. Aug. p. 154) haec adnotat: Ist *ἀνθρώπων* wegen der Stellung nicht vielleicht von *τῷ ἐθέλοντι* statt von *κάλλιστα* abhängig? Simul duos addit locos: 273 D *ἀρετὴν οἰόμεθα οἵω τ' εἶναι παραδοῦναι κάλλιστ' ἀνθρώπων καὶ τάχιστα*, deinde 274 E *ὑμεῖς ἄρα τῶν νῦν ἀνθρώπων κάλλιστ' ἂν προτρέψετε* etc. Vix tamen haec exempla ea sunt, quibus dissuadeatur genetivi *ἀνθρώπων* cum adverbio *κάλλιστα* coniunctio. Altero sane loco genetivi praecedunt superlativum ex quo pendent. At genetivi *τῶν νῦν ἀνθρώπων*, qui cum vi enuntiantur, num comparari omnino possunt cum solo nomine *ἀνθρώπων* sine articulo posito, quod ipsum pondere carens eam tantummodo habeat vim, ut vocabulo cui adicitur maius addat pondus? Non, si illi genetivi antecedunt, ut alibi *πάντων* vel *πάντων ἀνθρώπων* ante superlativos ex quibus pendent reperis collocatos, idem de solo *ἀνθρώπων* statuendum est. Sequi id potius solere superlativum ex exemplis quae Astius congessit in lex. Plat. I p. 178 quam

maxime apparet. At nonne Hellerus priore eorum quos citat locorum docet genetivum *ἀνθρώπων* nullo alio interposito nomine statim se applicare ad superlativum? Solita sane haec huius nominis est collocatio. Tamen nonnulli reperiuntur loci, quibus unum vocabulum vel plura ita intercedant inter superlativum et genetivum, ut non aliunde quam ex adverbio pendere genetivus possit, cf. Euthyphr. 13 E *ἐπειδήπερ τά γε θεῖα κάλλιστά γε φῂς εἰδέναι ἀνθρώπων*, Hipp. M. 285 C *ἃ σὺ ἀκριβέστατα ἐπίστασαι ἀνθρώπων διαιρεῖν*, deinde quod Schanzius affert exemplum Phaed. 67 E *τὸ τεθνάναι ἥκιστ' ἂν ἀνθρώπων φοβερόν*. Posse igitur genetivum *ἀνθρώπων* referri ad *κάλλιστα* neque quos quidem Hellerus affert locos obstare quominus id facias, satis demonstratum mihi videtur.

At nihilo secius hoc loco genetivum rectius suspendi existimaverit quispiam ex participio. Quod qui malet, ei usitatam esse talem verborum coniunctionem comprobandum erit. Et ipsius genetivi *ἀνθρώπων* ita usurpati collocatique exemplum mihi suppeditat nullum, similia tamen duo quae apta forsitan sint ad tuendam hanc constructionem: Crit. 51 D *Ἀθηναίων τῷ βουλομένῳ*, Men. 91 B *ἀποφήναντας αὐτοὺς κοινοὺς τῶν Ἑλλήνων τῷ βουλομένῳ μανθάνειν*.

Per linguae igitur consuetudinem et cum adverbio et cum participio genetivus potest conecti, quamobrem utrum praestet, ex eo quod sententiae magis convenit est diiudicandum. Iam utra notio dignior est, cui adiuncto genetivo maius addatur orationis pondus, superlativus *κάλλιστα* an *τῷ ἐθέλοντι μανθάνειν*? Mihi quidem illud premi loci rationi magis consentaneum videtur. Schanzium igitur sequendum esse existimo genetivumque ad superlativum referendum.

XIII.

289 C: *Πολλοῦ ἄρα δεῖ ὡς ἔοικεν [ἡμᾶς] λυροποιοὺς δεινοὺς εἶναι καὶ τοιαύτης τινὸς ἐπιστήμης ἐπηβόλους.*

Quae fata huic loco iam fuerint, in Nov. Comm. § 12 uberrime exponit Schanzius. Ipse expulso pronomine *ἡμᾶς* integritatem ei reddidisse sibi videtur. Verum vehementer timeo, ne nondum defunctus hic locus fatis suis sit. Rectissime sane

Schanzius contendit duas duntaxat hic admitti posse enuntiationes: dicendum esse aut *πολλοῦ δεῖν ἡμᾶς λυροποιοὺς δεινοὺς ὄντας εἶναι καὶ τοιαύτης τινὸς ἐπιστήμης ἐπηβόλους* aut *πολλοῦ δεῖν λυροποιοὺς δεινοὺς εἶναι καὶ τ. τ. ἐ. ἐπηβόλους*. Sed quod harum enuntiationum posteriorem praefert, ne pauci ad viri doctissimi accedant sententiam vereor. Nam ipsa quamquam nihil habet offensionis, tamen sententiarum contextui, quo ut *ἡμᾶς* subiecti vice hoc loco fungatur poscitur, prior tantum accommodata est enuntiatio. Et ante haec verba et post, quae Socrati Cliniaeque discenda sit ars, quaeritur. Iam inde ab initio Socrates interrogat: *τίνα ποτ' οὖν ἂν κτησάμενοι ἐπιστήμην ὀρθῶς κτησαίμεθα; ἆρ' οὐ τοῦτο ἁπλοῦν, ἥτις ἡμᾶς ὀνήσει;* Quamobrem verba *τοιαύτης τινὸς ἡμῖν ἐπιστήμης δεῖ*, quae loco quem iam tractamus antecedunt, non ita intellegenda sunt: talis disciplina ad perficiendam disputationem nobis indaganda, sed: talis disciplina nobis acquirenda est ac discenda. Quam maxime respondent huic loco verba quae sequuntur *οὐδὲ μὴν αὐλοποιικῆς γε δῆλον ὅτι δεόμεθα*, quae quomodo accipienda sint, satis demonstratur sequentibus: *εἰ τὴν λογοποιικὴν τέχνην μάθοιμεν, ἆρά ἐστιν αὕτη, ἣν ἔδει κεκτημένους ἡμᾶς εὐδαίμονας εἶναι;* Igitur, cum per totam hanc expositionis partem, ut vides, Socrates Cliniasque pro subiecto sint, hoc quoque loco pronomen *ἡμᾶς* requiri mihi videtur et exterminatum sententiarum officere concinnitati ac conformationi.

Quod si verum est, aut protasin hypotheticam in nominibus *δεινοὺς λυροποιοὺς* per appositionem pronomini *ἡμᾶς* adiectis inesse putandum est (es fehlt also viel, dass wir als tüchtige Leierverfertiger auch ein derartiges Wissen besitzen) aut si hoc per linguae leges non licet, cum Winckelmanno et Stallbaumio post *λυροποιοὺς* participium *ὄντας* inserendum.

XIV.

294 A: *Οὐ γὰρ δήπου, ἔφην, τὰ μὲν ἐπίστανται, τὰ δ' οὐκ ἐπίστανται, καὶ εἰσὶν ἅμα ἐπιστήμονές τε καὶ ἀνεπιστήμονες. Ἀλλὰ τί, ἦν δ' ἐγώ; Πάντες, ἦ δ' ὅς, πάντα ἐπίστανται, εἴπερ καὶ ἕν.*

Particulae *ἀλλὰ* utra hoc loco vis subiecta est, nostri

sondern an aber? Hoc Schanzio videtur, apud quem haec reperis adscripta: Wie hier Phaedo 89 B. der Sinn der Formel an unserer Stelle ist: aber ich will abbrechen, was findet statt? Sed in eum utique locum quem ad confirmandam explicationem ex Phaedone attulit vir doctissimus (*Αὔριον δή, ὦ Φαίδων, τὰς καλὰς ταύτας τρίχας ἀποκερεῖ. Ἔοικεν, ἦν δ' ἐγώ, ὦ Σώκρατες. Οὔκ, ἄν γε ἐμοὶ πείθῃ. Ἀλλὰ τί; ἦν δ' ἐγώ. Τήμερον, ἔφη, κἀγὼ τὰς ἐμὰς καὶ σὺ ταύτας*) talis interpretatio non cadit. Non interrumpitur ibi sententiarum series vocabulis *ἀλλὰ τί*: immo Socrates, postquam quid nolit fieri dixit, interrogatione *ἀλλὰ τί* a Phaedone admonitus addit quid velit fieri, ut quae negative incohata est sententia, eadem perficiatur affirmate. Haec igitur enuntiationis forma subesse mihi videtur: *οὐκ αὔριον ἀποκερεῖ τὰς τρίχας μόνος, ἀλλὰ τήμερον μετ' ἐμοῦ.* Itaque particula *ἀλλὰ* nostro sondern ibi respondet, cum affirmatae initium faciat sententiae quae ex contrario ponitur negativae quae antecessit. Eadem explicatio optime quadrat in omnes eos locos quos Heindorfius affert ad Phaed. l. c. De uno fortasse dubitaveris, Euthyphr. 14 D: *Σ. Ἆρ' οὖν οὐ τὸ ὀρθῶς αἰτεῖν ἂν εἴη, ὧν δεόμεθα παρ' ἐκείνων ταῦτα αὐτοὺς αἰτεῖν; E. Ἀλλὰ τί;* Sed quid obstat, quominus haec verba (similiter fere atque Heindorfius) ita interpretemur, ut ante *ἀλλὰ* audiamus *εἰ μὴ τοῦτο*? cf. Prot. 353 A: *εἰ μὴ ἔστι τοῦτο τὸ πάθημα ἡδονῆς ἡττᾶσθαι, ἀλλὰ τί ποτ' ἐστὶ κ. τ. λ.*, cui *ἀλλὰ* Baeumleinius quoque (Gr. Part. p. 8) nostri sondern vindicat significationem.

Minus fidenter iam propono, quid de Euthydemi statuam loco qui satis est difficilis. Si *ἔφην*, quod Schanzius pro *ἔφη* ex optimis codicibus recepit, vera est lectio, singulae ibi sententiae, nisi fallor, ita sunt interpretandae: „S. Num ceteri quoque homines omnes omnia sciunt? an nihil omnino sciunt? atqui alterum esse necesse est; nam alia scire eos, alia nescire eosdemque et scientes esse et nescientes cogitari nullo modo potest. Nimirum haec ambo una inesse in iisdem non possunt, sed quomodo res se habet?" Hoc quoque loco haec sententiae forma scriptoris menti iam obversari mihi videtur: *οὐ τὰ μὲν ἐπίστανται, τὰ δ' οὐκ ἐπίστανται, ἀλλὰ πάντες πάντα*, atque

hic quoque pariter atque in iis quos supra commemoravimus locis particula *ἀλλὰ* referenda esse ad negationem quae antecessit nostroque respondere sondern. Nam Socrates, postquam quid esse non possit ipse exposuit, cum quid sit ab Euthydemo velit audire, non ipse rem definit atque expedit, sed deflectit in interrogationem servata tamen particula *ἀλλά*, quasi iam ipse additurus sit sententiam affirmatam. Sed forsitan sit qui ut particula *ἀλλὰ* ita intellegi possit, loco pronominis *τί* postulet *πότερον*. Necessarium id mihi non videtur. Etiam si *ἀλλὰ* mecum retro ad negationem spectare existimes, tamen *ἀλλὰ τί* ita explicare potes: sed quomodo res se habet, modo verba *οὐ γὰρ δήπου — ἀνεπιστήμονες* quasi in unam cogitationem negativam coniungas complectarisque, ita ut Socratem haec dicentem facias: coniunctio omnium rerum scientiae et ignorantiae in eosdem cadere non potest, sed quid est, vel sed quid tu de hac re statuis? Qui huic explicationi non adsentitur, sed verbis *ἀλλὰ τί* sophistam admoneri existimat, ut utrum tribuat vulgo, scientiam an ignorantiam, enuntiet, ei sane haec opinio amplectenda est, ut *τί* pro *πρότερον* positum esse existimet. Et sunt loci ubi *τί* reperias quamquam sententia *πότερον* requirit, cf. Astius ad Phil. 52 D, Stallbaumius l. c., qui ad exempla ab Astio prolata addit Xen. Cyr. 1, 3, 17.

Utcunque id est, non interrumpi hoc loco sententiarum seriem particula *ἀλλὰ* certum mihi videtur, nostro sondern eam respondere veri simile.

XV.

294 B: *δῆλοι γάρ μοί ἐστον ἤδη ὅτι σπουδάζετον καὶ μόλις ὑμᾶς προὐκαλεσάμην σπουδάζειν.*

Nonne verbum *προὐκαλεσάμην*, quod Schanzio suspectum videtur, ita defendi possit, ut Socratem hoc vocabulo similitudinem illam qua supra sophistas composuit cum Proteo respicere dicas? Ut Menelaus per vim illum coegit ut appareret, ita Socrates sophistas appellando supplicandoque quamvis aegre ex latebris, quibus antea delituerant, quasi proripuit tandem atque protraxit, ita ut iam serio rem agere adgrediantur et veram suam naturam scientiamque promant. Fulciri haec interpretatio

mihi videtur verbis quae supra inveniuntur 288 D: ὅπως ἐκκαλέσωμαι καὶ ἐλεήσαντέ με καὶ οἰκτείραντε συντεταμένον καὶ σπουδάζοντα καὶ αὐτὼ σπουδάσητον, qui locus huic simillimus est, nisi quod serio agendi notio hic per infinitivum subiecta verbo προὐκαλεσάμην illic coniunctione καὶ verbo ἐκκαλέσωμαι est adiuncta. Sed in verbis ἐκκ. et προκ. similis utique inest significatio. Ceterum infinitivo non minus recte eam rem quam consecutus sit Socrates notari hic posse existimo quam consecutionis vis in eo inest Xenophonteo illo loco πολλαὶ πέλται ἦσαν φέρεσθαι (Krueger 55, 3, 20), vel in hoc dialogo 291 D σαφῶς οὖν ἐδόκει αὕτη — ἐν τῇ πρύμνῃ καθῆσθαι τῆς πόλεως πάντα κυβερνῶσα καὶ πάντων ἄρχουσα πάντα χρήσιμα ποιεῖν.

XVI.

298 B: ἀλλὰ πότερον, ὦ Εὐθύδημε, ἐμὸς μόνος ἐστὶ πατὴρ ἢ καὶ τῶν ἄλλων ἀνθρώπων;

Miror, quod nondum quisquam virorum doctorum haesit in nominativo μόνος, qui cum non ad substantivum πατὴρ referri possit, sed ad solum pronomen ἐμός, tolerari posse mihi non videtur. Non hoc nimirum interrogat Ctesippus: solusne meus pater est, sed: meusne solius pater est an ceterorum quoque hominum? Dubitare sane possis, an praeferas adverbium. Et μόνον, quod ante Winckelmannum erat in editionibus, cum nonnunquam adverbium reperiatur ubi adiectivum exspectaveris (Kuehner Gr. Gr. II, 1, p. 236 Anm. 1), certe admitti posset, modo codicum auctoritate firmaretur. Sed quoniam a bonis libris, qui omnes habent μόνος, videtur recedendum, propter oppositionem, quae intercedit inter nostra verba et genetivos τῶν ἄλλων ἀνθρώπων, praefero μόνου, quamquam exemplum possessivi ita coniuncti cum genetivo μόνου in praesentia proferre non possum. Verum ut recte dicitur ἡ ὑμετέρα τῶν σοφιστῶν τέχνη et ἡ σὴ ἀνδρία ἀναβαίνοντος ἐπὶ τὸν ὀκρίβαντα (Krueger 47, 5, 1), ita ne hic quidem genetivum graecae linguae legibus repugnare existimo.

Quod Stallbaumius Bremii excursum XI. ad Lysiam p. 449 citat, noli existimare defendi ibi nominativum μόνος. Exponit Bremius, quid intersit inter usum adiectivi et adverbii; de casu

adiectivi non agitur. Sed ex locis, quos collegit Bremius unus aliqua ex parte comparari cum hoc loco potest. Lys. περὶ τοῦ ἀδυνάτου § 22 μηδ' οὗ μόνου μεταλαβεῖν ἔδωκεν ἡ τύχη μοι τῶν ἐν τῇ πατρίδι, τούτου διὰ τουτονὶ ἀποστερήσετέ με. Omnes libri ibi habent μόνον. Μόνου Marklandi debetur coniecturae, cui Bekkerus assensus est, pariter Bremius, Rauchensteinius. Necessarium adiectivum esse dicit Bremius, cum „manifesta fiat oppositio cum genetivo partitivo, qui totum indicat, τῶν ἐν τῇ πατρίδι, cuius pars una quidem et sola profertur". In Euthydemi quoque loco inest cum genetivis oppositio, quamquam genetivi longe alius sunt generis. Itaque hic quoque adiectivum praeferendum mihi videtur, sed genetivi forma indutum.

XVII.

305 C: οἴονται δ' εἶναι πάντων σοφώτατοι ἀνθρώπων, πρὸς δὲ [τὸ εἶναι] καὶ δοκεῖν πάνυ παρὰ πολλοῖς.

Verba τὸ εἶναι, quae in omnibus reperiuntur codicibus quaeque mutato τὸ in τῷ in ceteris editionibus retinentur, non a Platone profecta esse existimat Schanzius. Minus recte, nisi fallor. Nam si qui loci vitio contaminati non minus facile emendatione corrigi possunt quam eiecto uno vel pluribus vocabulis neque quidquam utram viam ingrediaris ad sententiam interest, in iis confugiendum mihi videtur ad emendationem. Et facilem mutationem vocabuli τὸ in τῷ esse nemo negaverit. Quam saepe eiusmodi menda, quae librarii debentur errori, vel in Clarkiano reperiantur (ut 280 B ὅτ' ἂν pro ᾧ ἄν), Schanzius (Stud. p. 26) ipse docet. Idem Clarkianus in Convivio 191 A τὸ habet pro τῷ, ubi Usenerus veram restituit lectionem. Accedit quod alibi quoque post praepositionem πρὸς ita iteratur infinitivus, ut Protag. 333 A: ἐλέγετο ἕτερον εἶναι σωφροσύνης σοφία, μόριον δὲ ἑκάτερον τῆς ἀρετῆς, καὶ πρὸς τῷ ἕτερον εἶναι καὶ ἀνόμοια καὶ αἱ δυνάμεις αὐτῶν. Sed quod maximi ad tuenda haec verba est momenti, de industria scriptor repetiisse et iuxta vocabula καὶ δοκεῖν posuisse mihi videtur illud εἶναι, quo oppositio quae intercedit inter hos infinitivos magis eluceat.

XVIII.

305 E: *μετρίως μὲν γὰρ φιλοσοφίας ἔχειν, μετρίως δὲ πολιτικῶν, πάνυ ἐξ εἰκότος λόγου· μετέχειν γὰρ ἀμφοτέρων ὅσον ἔδει.*

Cum hic locus a viris doctissimis diligentissime tractatus sit (novissime a Badhamo Rhein. Mus. N. F. XXVIII Heft 1 p. 175) neque quisquam eorum in verbo *ἔδει* offenderit, quid hoc imperfectum sibi velit me ignorare vix audeo fateri. At quae tandem huius temporis explicatio accommodata huic loco sit? De re vere praeterita certe hic non agitur. Non rectius rem intellegi dicas in iis quae antea disputata sunt pro vero exploratam atque perspectam. Restat, ut de ea possessione agi existimes quam quis habere debebat, sed non habebat aut non habet. At talis oppositio non inest in hoc loco, in quo haec potius requiritur sententia: tantum se possidere utriusque scientiae quantum opus sit. Mendosum igitur imperfectum mihi videtur, quod mendum facillime tollatur, si inserta littera *Γ* scripseris *γε δεῖ*. Addita ita particula *γε* necessarium utriusque scientiae modum *τοὺς λογοποιοὺς* possidere vel videri sibi possidere maiore cum vi enuntiatur, id quod a loci sententia certe non est alienum.

XIX.

305 E: *καὶ γὰρ ἔχει ὄντως, ὦ Κρίτων, εὐπρέπειαν μᾶλλον ἢ ἀλήθειαν.*

Optimi codices hic habent *οὕτως*. Stallbaumius, cum vitiosi aliquid in hac sententia inesse videret, ita in integrum restituisse eam sibi visus est, ut cum deterioribus nonnullis codicibus pro *οὕτως* scriberet *ὄντως*. „Videlicet grammatici, inquit, vel scribae ignorarunt usum illum loquendi, quo *ὄντως* et *τῷ ὄντι* in dictorum usurpatur confirmatione ideoque in eius locum otiosum istud atque languidum *οὕτως* suffecerunt.“ Secutus eum Schanzius est. Sed vera quae in hoc loco inest difficultas ita sublata mihi non videtur. Quae ubi lateat ut perspiciamus, iam consideremus, qua ratione sententiae alia ex alia nexae sint. Crito non potuit non fateri in iis quae proferant *οἱ λογοποιοὶ* speciosi aliquid inesse. Cum his ea quae Socrates

respondet quam non congruant, optime cognoscis ex rectissima ut verba adhuc leguntur Ficini interpretatione: habet, ut dicis verisimilitudinem potius quam veritatem. Haec verba ita tantum recte se habere possent, si num vera fideque digna essent quae *οἱ λογοποιοὶ* de se praedicant iam Crito devocasset in dubium, id quod non est. Sed ne cum eis quidem quae sequuntur consentanea haec sunt. Nam verba *οὐ γὰρ ῥᾴδιον αὐτοὺς πεῖσαι* etc. diserte Socratem antea concessisse demonstrant verisimilitudine quadam *τῶν λογοποιῶν* orationem non carere. Quamobrem in eam incidi coniecturam, ut post *εὐπρέπειαν* adicienda verba *εὐπρέπειαν δὲ* et hunc in modum locum existimem esse constituendum: *καὶ γὰρ ἔχει οὕτως, ὦ Κρίτων, εὐπρέπειαν, εὐπρέπειαν δὲ μᾶλλον ἢ ἀλήθειαν.* Ita Socrates, id quod poscit sententiarum series, similitudinem veri illorum verba habere Critoni aperte concedit; de quibus quid vere statuendum sit ne Crito dubitare possit, additis verbis *εὐπρέπειαν δὲ μᾶλλον ἢ ἀλήθειαν* suum statim de ea re aperit iudicium. Ceterum haec quasi per parenthesin interposita sunt neque ad haec, sed ad priora verba *καὶ γὰρ — εὐπρέπειαν* quae sequitur coniunctio *γὰρ* referenda est, similiter atque 289 C *ἐνταῦθα χωρὶς μὲν ἡ ποιοῦσα τέχνη, χωρὶς δὲ ἡ χρωμένη, διῄρηται δὲ τοῦ αὐτοῦ πέρι· ἡ γὰρ λυροποιικὴ καὶ ἡ κιθαριστικὴ πολὺ διαφέρετον ἀλλήλοιν.*

Iam adverbium *οὕτως* verene tam otiosum languidumque est quam Stallbaumius iudicat? Mihi quidem non videtur, modo cum Hermanno (vol. III. praef. p. XII) hoc adverbium referas „ad primi obtutus significationem“, ut eandem fere habeat vim quam *ὡς οὕτως γ' ἀκοῦσαι*, cf. Phaed. 62 B, quae interpretatio ob id ipsum magis commendari mihi videtur, quod ita vocabulo *οὕτως* verba quae sequuntur *εὐπρέπειαν δὲ μᾶλλον ἢ ἀλήθειαν* quasi praesignificantur praecipiunturque.